

БІБЛІОТЕКА ВЧИТЕЛЯ

Н.М. Демчук

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА
Конспекти уроків
6 клас

Посібник для вчителя

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 81'1. 075.3
ББК 74.268.1Укр
Д 30

Серію засновано в 2007 році

Рецензенти:
учитель-методист Бережанської ЗОШ I-II ступенів №2
Когут Віра Миронівна
методист Тернопільського обласного комунального
інституту післядипломної педагогічної освіти
Кондирева Майя Миколаївна

Демчук Н.М.

Д 30 Українська література : Конспекти уроків. 6 клас. Посібник для вчителя / Н.М. Демчук. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 256 с. — (Серія “Бібліотека вчителя”).

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)

ISBN 978-966-10-1930-9

У посібнику подано методичні рекомендації для проведення уроків з української літератури у 6 класі відповідно до чинної навчальної програми Міністерства освіти і науки України.

Представлені матеріали і розроблений зміст уроків допоможуть учителю творчо підготуватися до кожного заняття, зробити їх цікавими та насиченими.

Для зручності до кожного уроку відведено місце для доповнень, змін, уточнень, творчих доробок учителя.

Для вчителів-філологів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 81'1. 075.3
ББК 74.268.1Укр

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1765-7 (серія)
ISBN 978-966-10-1930-9

© Навчальна книга — Богдан, 2015

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

№ поряд.	Зміст навчального матеріалу	Вивчення напам'ять	№ стор.	Дата
1	ВСТУП Книжка в житті людини. Письменник — особливо обдарована людина, його праця над художнім твором.		7	
2	ЗАГАДКОВО ПРЕКРАСНА І СЛАВНА ДАВНИНА УКРАЇНИ. Календарно-обрядові пісні. Роль і місце пісні в житті українців. Головні календарні обряди. Народна обрядова пісня, її різновиди. ТЛ: народна пісня, повтори (рефрен), анафора.	Вивчити напам'ять 2 пісні (на вибір)	12	
3	Пісні літнього циклу: “У ржі на межі”, “Ой біжить, біжить мала дівчина”, “Проведу я русалочки до бору” (русальні); “Заплету віночок”, “Ой вінку мій, вінку”, “Купайло, Купайло!” (купальські); “Маяло житечко, маяло”, “Там у полі криниченька” (жниварські) — на вибір. ТЛ: повтори (рефрен), анафора.		15	
4	Пісні зимового циклу: “Ой хто, хто Миколая любить”, “Засівна”, “Нова радість стала”, “Добрий вечір тобі, пане господарю!”, “Щедрик, щедрик, щедрівочка” (на вибір).		19	
5	Веснянки: “Ой весна, весна — днем красна”, “Ой кувала зозуленька”, “А в кривого танця” (на вибір)		23	
6	Народні колискові пісні “Ой ти, коте, коточок”, “Ой ну, люлі, дитя, спать”. Провідні мотиви, лексичні особливості колискових. ТЛ: колискова.		26	
7	Література рідного краю. Календарно-обрядові пісні рідного краю (Тернопільщини).		29	
8	Пісні літературного походження. “Ще не вмерла України...” П. Чубинського, М. Вербицького — національний гімн нашої держави. Легенда про дівчину-Україну, яку Господь обдарував піснею та її зв'язок із “Молитвою” О. Кониського, духовним гімном України. ТЛ: гімн.	Вивчити напам'ять гімн “Ще не вмерла України...” і 1 пісню (на вибір)	34	
9	“Ой, у лузі червона калина похилилася” С. Чарнецького і Г. Труха — пісня, що стала народною.		38	
10	“Як тебе не любити, Києве мій” Д. Луценка — популярна пісня про столицю України. Патріотичні мотиви, героїчний пафос пісень літературного походження.		42	
11	Контрольна робота №1 (літературний диктант і відповіді на запитання). Календарно-обрядові пісні. Пісні літературного походження.		46	
12	Микола Вороний. “Євшан-зілля”. Коротко про письменника. Патріотичні почуття й толерантне ставлення до інших народів. ТЛ: ліричний герой, ліро-епічний твір, поема.		48	
13	Роль слова, пісні, історії в житті будь-якої людини. Краса природи рідного краю.		52	

14	ПРМ. Твір-роздум на тему: “Пісня ні в добру, ні в лиху годину не покидає людину”.		55	
15	Тарас Шевченко. “Думка” (“Тече вода в синє море...”). Відомості про перебування поета в Санкт-Петербурзі.	Вивчити напам’ять вірш “Думка”	58	
16	Тарас Шевченко. “Іван Підкова”. Патріотичні мотиви творів Т. Шевченка, їхній героїчний пафос, зображення в них історичного минулого. Специфіка ліричних і ліро-епічних творів.		61	
17	Урок виразного читання. Виразне читання поетичних творів Т. Шевченка.		66	
18	Я І СВІТ Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). “Мрії”, “Як дитиною, бувало...”. Дитинство поетеси, роль родини у її вихованні. Неповторний світ дитинства в цих поезіях. Образ мужньої, сильної духом дівчинки, її життєрадісний погляд на світ, вільнолюбство, впевненість, розвинена уява.	Вивчити напам’ять вірш “Як дитиною, бувало...”	69	
19	Леся Українка. “Тиша морська”.		74	
20	Леся Українка. “Співець”. Значення мистецтва у житті людини.		78	
21	Контрольна робота №2 (тестові завдання). Творчість М. Вороного, Т. Шевченка, Лесі Українки.		81	
22	Позакласне читання. Є. Гуцало. “У гаї сонце зацвіло”.		85	
23	Володимир Винниченко. “Федько-халамидник” Цікава історія з життя письменника. Художня розповідь про дивовижного хлопчика Федька, його життя і пригоди, стосунки з однолітками. ТЛ: головний герой, другорядні герої.		89	
24	Щедрий на добро внутрішній світ героя. Федько як особистість.		93	
25	УРМ. Характеристика образу Федька за планом.		97	
26	Станіслав Чернілевський. “Теплота родинного інтиму...”, “Забула внучка в баби черевички...” Настрої і почуття, висвітлені в поезіях (любов, доброта, висока духовність). ТЛ: віршові розміри: ямб, хорей.		100	
27	Ірина Жиленко. “Жар-Птиця”, “Підкова”. Поетичні роздуми про дружбу, доброту, красу, про людське щастя і шляхи до нього, про те, що може врятувати сучасний світ.		105	
28	Ірина Жиленко. “Гном у буфеті”.		109	
29	Позакласне читання. Віктор Близнець. “Звук павутинки”.		112	
30	Контрольна робота №3 . Письмовий твір за творчістю Володимира Винниченка, Станіслава Чернілевського, Ірини Жиленко.		115	
31	Література рідного краю. Б. Харчук. “Бабуня”. Образ бабусі як берегині роду.		116	
32	Підсумковий урок за семестр. Повторення та узагальнення. Бесіда про твори, які вивчали впродовж I семестру й викликали найбільше роздумів, суперечок, зацікавлень.		119	

УРОК № 34

Дата

Тема. Трагічна доля І. Федорова, якому судилася посмертна слава. Роль епіграфа до твору.

Клас

Мета: продовжувати роботу з текстом повісті, охарактеризувати образ Івана Федорова; розвивати навички характеристики літературних персонажів; дискутувати про важливість покликання людини, доцільність самопожертви в ім'я великої справи; міркувати про роль непересічної талановитої особистості в житті народу, розвитку його культури, формувати ціннісне ставлення до талановитих особистостей в історії України, любов до книги, бажання до читання; виховувати усвідомлення важливості історичної спадщини, причетності кожної людини до історії держави, її зростання і процвітання.

Додатковий матеріал

до уроку

Тип уроку: урок формування вмінь та навичок.

Обладнання: портрет письменниці, підручник, пам'ятка “Як підготуватися до характеристики персонажа”.

*Хто народжений з талантом і для таланту,
той знаходить у ньому своє краще існування*

Гете

ХІД УРОКУ

I. Організація початку уроку.

Привітання, перевірка стану готовності учнів до уроку.

II. Актуалізація та корекція опорних знань, умінь, навичок.

1. Торбина запитань.

Учитель. У мене в торбині лежать завдання до матеріалу минулого уроку. Кожен витягує запитання і дає повну відповідь.

• Кому адресовано найбільше творів у спадщині Оксани Іваненко?

• Якому видатному українському поетові присвятила письменниця твір? Яка його назва?

• За яких часів відбуваються події, змальовані в повісті “Друкар книжок небачених”?

• Назвіть персонажів твору.

• Яке ремесло стало справою життя Івана Федорова?

• Визначте жанр твору.

• Визначте тему твору.

• Хто такий Максим Грек?

• Яка роль російського царя у житті Івана Федорова?

• Яке ремесло стало справою життя Івана Федорова?

• Поясніть значення вислову: “Книги — це ріки, що наповнюють всесвіт”.

2. “Зворотне інтерв'ю” (підготовлений учень у ролі Івана Федорова задає питання учням).

Зразок запитань:

— Якій справі я присвятив своє життя?

— Хто із сильних світу цього підтримував мене?

— Чому я змушений був мандрувати?

— Чи мав я учнів? Кого саме?

— Як склалися стосунки з учнями?

— Хто зрадив мене? Чи пробачив я зраду? Чому?

III. Повідомлення теми, мети і завдань уроку, мотивація учіння школярів.

1. “Методика одного речення”.

Учні зачитують і коментують зміст епіграфа уроку.

2. Учні записують тему уроку в зошити.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Слово вчителя.

Кожен твір має персонажі, важливо уважно читати, щоб можна було просто і легко охарактеризувати образи, не пропустивши щось істотне. Зверніть увагу на пам’ятку.

Діти переглядають пам’ятку.

ПАМ’ЯТКА

Як підготуватися до характеристики персонажа

1. Уважно прочитай текст.
2. Знайдіть у тексті портрет персонажа. Які елементи зовнішності змальовано? Що увиразнено в портреті?
3. Зверніть увагу на авторську характеристику персонажа.
4. Подумайте, як характер персонажа відображено в описі його помешкання.
5. Простежте, які думки, почуття і настрої притаманні персонажу. Як і у зв’язку з чим вони змінюються?
6. Поміркуйте, як характер персонажа розкривається у його поведінці та вчинках.
7. Поспостерігайте за особливостями мовлення персонажа (що і як говорить).
8. Доберіть матеріал про ставлення персонажа до навколишнього світу, про ставлення до цього персонажа інших персонажів твору.
9. Висловіть свою думку про персонажа.
10. Використовуйте в розповіді цитати з тексту, прислів’я і приказки, які ілюструють або підтверджують основні положення характеристики персонажа.

2. Метод “Мозковий штурм”.

Учитель. Хто з персонажів повісті є найважливішим? Чому?

(Іван Федоров — це образ, навколо якого розвиваються події. Він наче місток, що з’єднує всі розділи.)

Учитель. Іван Федоров — постать своєї доби, а письменниця подає власне бачення цього образу. Нам потрібно охарактеризувати його. Характеристика героя — це виявлення в характері, зовнішності, мові, діях героя певних особливостей.

V. Первинне застосування нових знань.

Евристична бесіда. Робота з текстом повісті.

- Яким був соціальний стан Івана Федорова?
- Чим цікавився Іван?
- Як ви розумієте слова Максима Грека, звернуті до Івана Федорова: “Коли маєш ти хист до чогось, плекай його, вирощуй”?
- Про що мріяв друкар?
- “З болем дивиться Іван Федоров на свою працю. Через книги він хотів ширити освіту, науку серед людей, а його обвинувачують у ересі. Не можуть зрозуміти чужі пихаті люди, на що здатний людський розум і людські виразні руки”. Як ця цитата характеризує героя?
- Що було запорукою роботи друкаря в Литві?
- Чому Іван Федоров відмовився від землі і роботи на ній, хоча рідним це було до вподоби?

2. I раунд. Представлення команд, їхніх назв і капітанів.

3. II раунд “Літературна розминка”.

1. Головні герой трилогії В. Нестайка “Тореадори з Васюківки”. (*Ява і Павлуша.*)
2. Як звали діда з твору Я. Стельмаха “Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера”, який потрапив до ями замість чудовиська? (*Трохим.*)
3. З яким містом пов’язане майже все життя С. Руданського, де були написані всі основні його твори? (*Ялта.*)
4. На якій посаді перебувала Лисиця під час судового процесу над Шукою (Л. Глібов “Шука”)? (*Стряпчого.*)
5. Що засуджує Л. Глібов у байці “Муха й Бджола”? (*Лінь, нахабність, хитрість, ненажерливість, безтурботність, улесливість...*)
6. Хто з героїв твору Я. Стельмаха “Митькозавр з Юрківки, або Химера лісового озера” вкрав тромбон у дядька Гната, а потім повернув через два дні? (*Василь Трош.*)
7. Прізвище автора твору “Найважча роль”. (*Глазовий.*)
8. В основі поеми Миколи Вороного “Євшан-зілля” лежить розповідь із літопису... (*Галицько-Волинського.*)
9. Висновок байки. (*Мораль.*)
10. Леся Українка – це псевдонім... (Лариси Петрівни Косач.)
11. Художній троп, який виражає глузливо-критичне ставлення до предмета зображення. (*Іронія.*)
12. Гаврило Гава, Ніна Ворон, Олена Вербна, Сестра Лесич,... (*Леся Воронина*) – це псевдоніми Вороніної Олени Анастасіївни. – 50 балів.
13. Автори державного гімну “Ще не вмерла Україна”. (*П. Чубинський, М. Вербицький.*)
14. Засновник книгодрукування в Україні, головний герой повісті О. Іваненко. (*Іван Федоров.*)
15. Туга за Батьківщиною звучить у поезії Т. Шевченка... (*“Думка”.*)
16. “Боягуз, котрий переміг страх, — найсильніша людина у світі!” — ці слова належать авторові повісті... (*“Тємне Товариство боягузів, або засіб від переляку №9”.*)
17. Що забрав Толик після смерті хлопчика у Федькової матері? (*Чижика.*)
18. Яким був соціальний стан Івана Федорова? (*Він був дияконом.*)
19. Хто є автором казок-притч, які розказують шакал і консервна бляшанка? (*Емма Андіївська.*)

4. III раунд “Інтелектуальний футбол”.

Кожна команда за згодою учасників ділиться на дві частини — “захисників” та “нападаючих”. Нападаючий повинен кидати м’яч-запитання конкретному захисникові з протилежної команди. За умови, якщо захисник не може відповісти, він має право передати м’яч воротареві (у ролі воротаря виступає лідер команди). Якщо і воротар не в змозі відповісти, команді зараховується гол. Питання мають поглибити знання, продемонстровані на попередньому турі гри. Наприклад: “Чим відрізняється притча від байки?”. Завдання реалізується ланцюжковою формою від однієї команди до іншої: перша — другій, друга — третій і т. д.

5. IV раунд “Конкурс капітанів команд”.

Імпровізована усна розповідь на тему “Мій улюблений твір”.

6. V раунд “Наскельний малюнок”.

Кожна команда схематично зображує один із вивчених розділів і презентує його. У центрі схеми — символ теми, а на променях — назви творів та імена авторів.

- 1 команда – “Загадково прекрасна і славна давнина України”.
- 2 команда – “Я і світ”.
- 3 команда – “Література рідного краю”.
- 4 команда – “Пригоди і романтика”.
- 5 команда – “Гумористичні твори”.

IV. Підбиття підсумків уроку.

1. Визначення переможців вікторини, нагородження.

2. Усна рефлексія.

- ▶ На уроці я...
- ▶ повторив ...
- ▶ узагальнив...
- ▶ зрозумів...

V. Повідомлення домашнього завдання.

- ♦ опрацювати список і зміст літератури для читання влітку.

Навчальне видання

ДЕМЧУК Наталія Миколаївна

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Конспекти уроків

6 клас

Посібник для вчителя

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Надія Бульчак*
Обкладинка *Володимира Басалиги*
Комп'ютерна верстка *Нелі Домарецької*

Підписано до друку 30.11.2014. Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 29,76. Умовн. фарбо-відб. 29,76.

Видавництво “Навчальна книга — Богдан”
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга — Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008

тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-1930-9

9 | 789661 | 019309